T084 TKL 2 (16) 1509 Luận Đại Trí Độ-Giải Thích Phẩm 3-Tập Tương Ưng P1

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

GIAÛI THÍCH PHAÅM BA: TAÄP TÖÔNG ÖNG Phaàn 1

KINH: Phaät baûo Xaù-lôïi-phaát: Boà-taùt ma-ha-taùt khi haønh Baùt-nhaõ-Ba-la-maät neân suy nghó nhö vaày: Boà-taùt chæ coù teân goïi, Phaät cuõng chæ coù teân goïi, Baùt-nhaõ Ba-la-maät cuõng chæ coù teân goïi, saéc chæ coù teân goïi; thoï, töôûng, haønh, thöùc cuõng chæ coù teân goïi. Naøy Xaù-lôïi-phaát! Nhö Ngaõ chæ coù teân goïi, taát caû Ngaõ thöôøng khoâng theå coù ñöôïc; chuùng sanh, thoï giaû, maïng giaû, sanh giaû, döôõng duïc, chuùng soá, ngöôøi, keûû laøm, keûû khieán laøm, keûû khôûi daäy, keûû khieán khôûi daäy, keûû thoï, keûû khieán thoï, keûû bieát, keûû thaáy, taát caû ñeàu khoâng, khoâng theå coù ñöôïc. Vì laø khoâng, khoâng theå coù ñöôïc, neân chæ laáy danh töï ñeå noùi. Boà-taùt ma-ha-taùt cuõng nhö vaäy, haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng thaáy ta, khoâng thaáy chuùng sanh, cho ñeán khoâng thaáy keûû bieát, keûû thaáy, danh töï ñöôïc noùi cuõng khoâng theå thaáy. LUAÄN: Hoûi: Cuoái phaåm thöù hai ñaõ noùi Khoâng, nay côù sao noùi laïi? Ñaùp: Treân phaàn nhieàu noùi Phaùp khoâng, nay noùi xen laãn Phaùp khoâng, cuøng Chuùng sanh khoâng. Haønh giaû quaùn ngoaïi phaùp ñeàu khoâng khoâng coù gì, maø coøn cho "caùi bieát khoâng" chaúng khoâng, theá neân laïi noùi ngöôøi quaùn saùt cuõng khoâng. Chuùng sanh khoâng, ôû trong phaùp Thanh vaên noùi nhieàu. Heát thaûy ñeä töû Phaät ñeàu bieát trong caùc phaùp khoâng ta, sau Phaät dieät ñoä naêm traêm naêm chia laøm hai phaàn: Coù ngöôøi tin Phaùp khoâng, coù ngöôøi chæ tin Chuùng sanh khoâng, cho raèng naêm uaån laø phaùp nhaát ñònh coù, chæ ngöôøi laõnh thoï naêm uaån laø khoâng, vì vaäy neân Phaät noùi Chuùng sanh khoâng ñeå so saùnh Phaùp khoâng. Laïi nöõa, ngaõ khoâng deã bieát, Phaùp khoâng khoù thaáy. Vì côù sao? Vì Ngaõ, laáy naêm caên tìm noù khoâng theå coù ñöôïc, chæ do naêng löïc cuûa thaân kieán öùc töôûng phaân bieät cho laø ngaõ. Phaùp khoâng laø, saéc coù theå laáy maét thaáy, tieáng coù theå laáy tai nghe, theá neân khoù bieát noù khoâng. Hai vieäc aáy, ôû trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät ñeàu khoâng, nhö trong chöông noùi veà nghóa Möôøi taùm khoâng ñaõ noùi. Hoûi: Nhö Ngaõ, cho ñeán keûû bieát, keûû thaáy laø moät hay laø moãi moãi khaùc nhau? Ñaùp: Ñeàu laø moät Ngaõ, chæ tuøy vieäc maø thaønh khaùc. Ñoái nôi naêm uaån, coù taâm chaáp ngaõ, ngaõ sôû khôûi leân, neân goïi laø ngaõ; töø naêm uaån hoøa hôïp sanh neân goïi laø chuùng sanh; maïng caên thaønh töïu neân goïi laø thoï giaû, maïng giaû; hay sanh khôûi caùc vieäc nhö cha sanh con, neân goïi laø sanh giaû; do buù môùm, côm aùo ñöôïc lôùn khoân, aáy goïi laø döôõng duïc; naêm uaån, möôøi hai nhaäp, möôøi taùm giôùi, caùc phaùp nhaân duyeân coù soá, neân noùi laø chuùng soá: haønh pheùp taéc ngöôøi neân goïi laø ngöôøi; tay chaân laøm luïng ñöôïc neân

goïi laø keûû laøm; söùc sai khieán ñöôïc ngöôøi khaùc, neân goïi laø keûû khieán laøm; coù theå taïo nghieäp toäi phöôùc ñôøi sau neân goïi laø keûû khôûi daäy;

khieán ngöôøi khaùc taïo nghieäp toäi phöôùc ñôøi sau, neân goïi laø keûû khieán khôûi daäy; thaân ñôøi sau thoï quaû baùo toäi phöôùc, neân goïi laø keûû thoï; khieán ngöôøi khaùc thoï khoå vui, aáy goïi laø keûû khieán thoï; maét thaáy saéc goïi laø keûû thaáy; naêm thöùc bieát goïi laø keûû bieát. Laïi nöõa, duøng maét thaáy saéc, duøng naêm taø kieán quaùn naêm uaån, duøng chaùnh kieán theá gian vaø xuaát theá gian quaùn caùc phaùp goïi laø keû thaáy, nghóa laø nhaõn caên, naêm taø kieán, theá gian chaùnh kieán, voâ laäu kieán, goïi laø keûû thaáy; boán caên kia bieát vaø yù thöùc bieát goïi chung laø keûû bieát. Caùc phaùp nhö vaäy ñeàu cho laø ngaõ, ngaõ aáy möôøi phöông ba ñôøi chö Phaät vaø caùc Boà-taùt tìm khoâng theå coù ñöôïc. Chæ do öùc töôûng phaân bieät cöôõng goïi teân. Caùc phaùp cuõng nhö vaäy, ñeàu laø khoâng, khoâng thaät, chæ giaû goïi teân. Hoûi: Ngaõ aáy chæ coù möôøi saùu teân goïi, hay coøn teân goïi naøo khaùc? Ñaùp: Noùi löôïc thì coù möôøi saùu, noùi roäng thì voâ löôïng, tuøy vieäc ñaët teân, nhö danh hieäu chöùc quan theo phaåm traät sai khaùc. Coù coâng naêng trí xaûo, xuaát gia haønh ñaïo, caùc teân goïi ñeàu do nhaân duyeân hoøa hôïp sanh, neân khoâng töï taùnh. Khoâng töï taùnh neân roát raùo khoâng. Sanh khoâng neân phaùp khoâng, phaùp khoâng neân sanh cuõng khoâng. KINH: Boà-taùt ma-ha-taùt tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät nhö vaäy, tröø trí tueä Phaät, coøn trí tueä Thanh vaên, Bích-chi Phaät khoâng theå saùnh kòp, vì duøng baát khaû ñaéc khoâng. Vì côù sao? Vì ñoái vôùi Boà-taùt ma-ha-taùt aáy, teân goïi vaø caùi ñöôïc goïi teân, cuõng khoâng theå coù ñöôïc. Naøy Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt haønh ñöôïc nhö vaäy, laø haønh Baùt- nhaõ Ba-la-maät, caùc Tyø-kheo soá nhieàu ví nhö tre, gai, luùa, lau, ñaày coõi Dieâm-phuø-ñeà, vôùi trí tueä nhö Xaù-lôïi-phaát, Muïc-kieàn-lieân... muoán saùnh trí tueä cuûa vò Boà-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, traêm phaàn khoâng kòp moät, ngaøn phaàn, traêm ngaøn phaàn cho ñeán toaùn soá thí duï khoâng theå kòp ñöôïc. Vì côù sao? Vì Boà-taùt ma-ha-taùt duøng trí tueä ñoä thoaùt heát thaûy chuùng sanh. LUAÄN: Coù hai nhaân duyeân neân trí tueä Boà-taùt hôn Thanh vaên, Bích- chi Phaät: 1. Do khoâng, bieát heát thaûy phaùp khoâng, cuõng khoâng thaáy khoâng aáy. Khoâng vaø baát khoâng ñoàng nhaát khoâng khaùc. 2. Duøng trí tueä aáy ñeå ñoä thoaùt chuùng sanh, khieán ñöôïc Nieát-baøn. Trí tueä Thanh vaên, Bích-chi Phaät chæ quaùn caùc phaùp khoâng, khoâng theå quaùn theá gian vaø Nieát-baøn laø moät, ví nhö thoaùt nguïc, coù ngöôøi chæ ñuïc vaùch ñi ra, töï thoaùt thaân mình, coù ngöôøi phaù nguïc, ñaäp khoùa, ñaõ töï thoaùt mình coøn cöùu ngöôøi khaùc ñoàng thoaùt. Laïi nöõa, trí tueä Boà-taùt vaøo trong hai phaùp neân hôn: 1. Ñaïi bi, 2. Baùt- nhaõ Ba-la-maät. Laïi coù hai phaùp: 1. Ban chaâu tam-muoäi, 2. Phöông tieän. Laïi coù hai phaùp: 1. Thöôøng truù thieàn ñònh. 2. Thoâng ñaït phaùp taùnh. Laïi coù hai phaùp: 1. Coù theå thay theá chuùng sanh chòu khoå, 2. Töï lìa

boû heát thaûy vui. Laïi coù hai phaùp: 1. Töø taâm khoâng oaùn khoâng giaän. 2. Cho ñeán taâm cuõng khoâng ñaém tröôùc coâng ñöùc chö Phaät. Coù caùc trí tueä coâng ñöùc trang nghieâm nhö vaäy, neân hôn Thanh vaên, Bích-chi Phaät. Hoûi: Ñoái vôùi ngöôøi ñoän caên, coù theå laáy ví duï, coøn ñoái vôùi Xaù-lôïi- phaát lôïi caên, côù sao ví duï? Ñaùp: Khoâng haún vì ñoän caên maø ví duï, ví duï laø ñeå trang nghieâm

luaän nghò, laøm cho ngöôøi tin chaéc, cho neân laáy vieäc naêm caên nghe thaáy ñeå ví duï yù thöùc, khieán cho ñöôïc ngoä. Ví nhö leân laàu, ñöôïc thang thì deã leân. Laïi nöõa, heát thaûy chuùng sanh, ñaém caùi vui theá gian, nghe noùi ñaïo ñöùc Nieát-baøn thì khoâng tin khoâng vui. Vì vaäy laáy vieäc maét troâng thaáy ví duï vieäc maét khoâng thaáy. Ví nhö thuoác ñaéng, uoáng noù raát khoù, giaû boïc lôùp maät thì uoáng deã. Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát laø trí tueä baäc nhaát trong haøng Thanh vaên, maø so vôùi chö Phaät Boà-taùt, chöa töøng hieän baøy, nhö Dieâm-phuø-ñeà. Dieâm-phuø laø teân caây, caây naøy raát lôùn ôû giöõa röøng töôi toát, Ñeà laø chaâu baõi. Treân baõi naøy coù röøng caây naøy, trong röøng coù soâng, ñaùy soâng coù kim sa, goïi laø vaøng Dieâm-phuø-ñeà. Vì coù caây Dieâm-phuø-ñeà neân goïi chaâu Dieâm-phuø. Chaâu naøy coù naêm traêm chaâu nhoû bao quanh, goïi chung laø Dieâm-phuø-ñeà. Hoûi: Ñeä töû Phaät raát nhieàu, côù sao noùi Xaù-lôïi-phaát. Muïc-kieàn-lieân ñaày coõi Dieâm-phuø-ñeà nhö tre, gai, luùa, lau? Ñaùp: Trong taát caû ñeä töû Phaät, trí tueä baäc nhaát laø Xaù-lôïi-phaát, thaàn thoâng baäc nhaát laø Muïc-kieàn-lieân, hai vò naøy ôû trong Phaät phaùp laø lôùn, ôû trong phaùp ngoaïi ñaïo cuõng lôùn, coøn Phuù-laâu-na, Ca-hy-na, A-na-luaät... ôû trong Phaät phaùp tuy lôùn maø ôû trong phaùp ngoaïi ñaïo khoâng baèng. Laïi hai vò naøy thöôøng ôû giöõa moïi ngöôøi giuùp Phaät tuyeân döông phaùp hoùa, phaù caùc ngoaïi ñaïo, coøn caùc Tyø-kheo Phuù-laâu-na... khoâng coù coâng ñöùc aáy, cho neân khoâng noùi. Laïi nöõa, neáu noùi Xaù-lôïi-phaát thì ñaõ goàm taát caû ngöôøi trí tueä; neáu noùi Muïc-kieàn-lieân thì ñaõ goàm taát caû ngöôøi thieàn ñònh. Ví duï coù hai thöù: 1. Gìaû ví duï. 2. Thaät söï ví duï, nay ôû ñaây laø gìaû ví duï. Lyù do khoâng laáy vaät khaùc laøm ví duï, maø laáy boán vaät “tre, gai, luùa, lau” laøm ví duï, vì boán vaät naøy sanh tröôûng ñoâng ñaëc, chuûng loaïi laïi nhieàu, caùc Tyø-khcoù Xaù-lôïi-phaát, Muïc-kieàn-lieân... ñaày coõi Dieâm-phuø-ñeà. Trí tueä caùc A-la-haùn nhö vaäy hôïp laïi khoâng baèng moät phaàn traêm trí tueä vò Boà-taùt cho ñeán toaùn soá thí duï cuõng khoâng theå so saùnh kòp. Hoûi: Sao khoâng chæ noùi toaùn soá thí duï cuõng khoâng theå saùnh kòp, maø noùi traêm phaàn ngaøn phaàn khoâng kòp moät? Ñaùp: Toaùn soá thí duï khoâng theå saùnh kòp laø lôøi noùi cuøng cöïc. Ví nhö ngöôøi coù toäi naëng tröôùc ñaùnh troùi khoå sôû, vaäy sau môùi gìeát. Nhö trong phaùp Thanh vaên thöôøng laáy “möôøi saùu phaàn khoâng kòp moät” ñeå ví duï.

Trong phaùp Ñaïi thöøa thì laáy “cho ñeán toaùn soá thí duï khoâng kòp moät” ñeå ví duï. KINH: Naøy Xaù-lôïi-phaát! Khoâng keå ñaày coõi Dieâm-phuø-ñeà nhö Xaù-lôïi-phaát, Muïc-kieàn-lieân... neáu ñaày ba ngaøn ñaïi thieân theá gìôùi nhö Xaù-lôïi-phaát, Muïc-kieàn-lieân, laïi khoâng keå vieäc naøy, neáu ñaày möôøi phöông haèng sa theá gìôùi nhö Xaù-lôïi-phaát, Muïc-kieàn-lieân maø muoán saùnh vôùi trí tueä cuûa vò Boà-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, thì traêm phaàn khoâng kòp moät, ngaøn phaàn, traêm ngaøn phaàn, cho ñeán toaùn soá thí duï cuõng khoâng theå kòp. LUAÄN: Nghóa naøy ñoàng vôùi nghóa Dieâm-phuø-ñeà treân, chæ coù khaùc laø nhieàu. Hoûi: Xaù lôïi-phaát, Muïc-kieàn-lieân tuy nhieàu maø trí tueä khoâng khaùc, côù sao laáy nhieàu ñeå duï? Ñaùp: Coù ngöôøi cho ít voâ löïc, nhieàu thì coù löïc, ví

nhö nöôùc ít thì söùc cuõng ít. Laïi nhö ñoái ngöôøi raát maïnh, chuùng ít söùc keùm khoâng theå ngaên noåi, ñaïi quaân ñaùnh môùi phuïc ñöôïc. Coù ngöôøi noùi, moät Xaù-lôïi-phaát trí tueä ít thì khoâng kòp Boà-taùt, neáu nhieàu hoaëc coù theå kòp. Phaät noùi tuy nhieàu vaãn khoâng kòp, neân laáy nhieàu ñeå duï. Nhö heát thaûy coû caây, söùc khoâng baèng löûa; heát thaûy aùnh saùng, theá khoâng baèng maët trôøi; cuõng nhö caùc nuùi trong möôøi phöông theá gìôùi khoâng baèng moät vieân ngoïc Kim cöông. Vì côù sao? Vì trí tueä Boà-taùt laø goác cuûa heát thaûy Phaät phaùp, coù theå laøm cho heát thaûy chuùng sanh lìa khoå ñöôïc vui, nhö chim con Ca-laêng-taàn-giaø, tuy chöa ra khoûi voû, maø aâm thanh noù hôn caùc chim khaùc, huoáng gì ra khoûi voû. Trí tueä Boà-taùt cuõng nhö vaäy, tuy chöa ra khoûi voû voâ minh ñaõ hôn taát caû Thanh vaên, Bích-chi Phaät, huoáng gì khi thaønh Phaät. Laïi nhö thaùi töû cuûa Chuyeån luaân thaùnh vöông, tuy chöa thaønh töïu maø phöôùc loäc uy ñöùc hôn taát caû caùc vua, huoáng gì khi laøm Chuyeån luaân vöông. Boà-taùt cuõng nhö vaäy, tuy chöa thaønh Phaät, song vì voâ löôïng voâ soá kieáp nhoùm voâ löôïng trí tueä phöôùc ñöùc neân hôn Thanh vaên, Bích-chi Phaät, huoáng gì thaønh Phaät. KINH: Laïi nöõa, Xaù-lôïi-phaát! Boà-taùt ma-ha-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, moät ngaøy tu trí tueä maø vöôït treân Thanh vaên, Bích-chi Phaät. LUAÄN: Hoûi: Tröôùc ñaõ noùi tröø trí tueä Phaät, taát caû Thanh vaên, Bích- chi Phaät khoâng saùnh kòp, sao nay coøn noùi laïi? Ñaùp: Khoâng phaûi noùi laïi, treân laø noùi toång quaùt, nay noùi rieâng, tröôùc noùi heát thaûy Thanh vaên, Bích-chi Phaät khoâng kòp trí tueä Boà-taùt, nay chæ noùi roõ khoâng kòp trí tueä tu moät ngaøy, huoáng gì ngaøn vaïn naêm. KINH: Xaù-lôïi-phaát baïch Phaät raèng: Baïch Theá Toân! Trí tueä cuûa Thanh vaên coù ñöôïc, hoaëc trí tueä cuûa Tu-ñaø-hoaøn, Tö-ñaø-haøm, A-na-haøm, A-la-haùn, Bích-chi Phaät vaø trí tueä Phaät, caùc trí aáy khoâng coù sai khaùc, khoâng traùi ngöôïc nhau, veà voâ sanh taùnh khoâng. Neáu phaùp khoâng traùi

ngöôïc nhau veà voâ sanh taùnh khoâng, thì phaùp aáy khoâng coù sai khaùc, côù sao Theá Toân noùi, Boà-taùt ma-ha-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, moät ngaøy tu trí tueä maø vöôït quaù Thanh vaên, Bích-chi Phaät? LUAÄN: Hoûi: Treân kia Phaät ñaõ noùi Boà-taùt ma-ha-taùt tu trí tueä, vöôït quaù Thanh vaên, Bích-chi Phaät, nay Xaù lôïi-phaát vì sao coøn hoûi? Ñaùp: Khoâng hoûi veà theá löïc trí tueä coù theå ñoä chuùng sanh maø nay chæ hoûi trí tueä Phaät vaø ñeä töû, trong theå taùnh khoâng coù sai khaùc, vì trí tueä cuûa caùc baäc hieàn thaùnh ñeàu laø tueä bieát thaät töôùng caùc phaùp; ñeàu laø tueä bieát Töù ñeá vaø Ba möôi baûy phaåm, ñeàu laø tueä ra khoûi ba coõi, vaøo ba moân giaûi thoaùt, thaønh quaû ba thöøa. Vì vaäy neân noùi khoâng coù sai khaùc. Laïi nöõa, nhö Tu-ñaø-hoaøn duøng trí voâ laäu döùt kieát söû, chöùng ñöôïc quaû, cho ñeán Phaät cuõng nhö vaäy. Nhö Tu-ñaø-hoaøn duøng hai quaû giaûi thoaùt laø höõu vi giaûi thoaùt, voâ vi giaûi thoaùt, cho ñeán Phaät cuõng nhö vaäy. Nhö Phaät vaøo Nieát-baøn, Tu-ñaø-hoaøn chaäm laém khoâng quaù baûy ñôøi ñeàu ñoàng söï, ñoàng duyeân, ñoàng haïnh, ñoàng quaû baùo, vì vaäy neân noùi khoâng traùi ngöôïc nhau. Vì côù sao? Vì voâ sanh taùnh khoâng vaäy. Hoûi: Phaù voâ minh, nhoùm caùc thieän phaùp neân sanh trí tueä; trí tueä aáy töông öng vôùi taâm,

cuøng taâm sanh, theo taâm haønh, trong ñoù taïi sao noùi trí tueä voâ sanh taùnh khoâng, khoâng coù sai khaùc? Ñaùp: Trí tueä duyeân Dieät ñeá, aáy laø voâ sanh, nhaân duyeân hoøa hôïp neân khoâng coù töï taùnh, aáy goïi laø taùnh khoâng, khoâng phaân bieät gì. Trí tueä theo duyeân maø ñaët teân, nhö maét duyeân saéc sanh nhaõn thöùc, hoaëc goïi laø nhaõn thöùc, hoaëc goïi laø saéc thöùc; trí tueä laø phaùp tuy do nhaân duyeân hoøa hôïp laøm ra, maø vì duyeân voâ sanh taùnh khoâng, neân goïi laø voâ sanh taùnh khoâng. Hoûi: Trí tueä caùc hieàn thaùnh ñeàu duyeân Töù ñeá maø phaùt sanh, côù sao chæ noùi duyeân Dieät ñeá? Ñaùp: Trong Töù ñeá, Dieät ñeá treân heát. Vì côù sao? Vì ba ñeá kia ñeàu thuoäc Dieät ñeá. Ví nhö coù ngöôøi môøi thieân töû vaø môøi quaàn thaàn aên, cuõng goïi laø cuùng döôøng thieân töû. Laïi nöõa, Dieät ñeá neân noùi voâ sanh, ba ñeá kia neân noùi taùnh khoâng. Laïi nöõa, coù ngöôøi noùi caùc tueä taùnh aáy töï nhieân khoâng sanh, taùnh töï khoâng. Vì côù sao? Vì heát thaûy phaùp ñeàu nhaân duyeân hoøa hôïp, neân khoâng töï taùnh, khoâng töï taùnh neân khoâng sanh. Hoûi: Neáu nhö vaäy, trí tueä vaø ngu si khoâng coù sai khaùc? Ñaùp: Caùc phaùp taùnh nhö, vaøo trong phaùp taùnh, khoâng coù sai khaùc, nhö löûa moãi moãi khoâng ñoàng, maø töôùng dieät taét khoâng khaùc. Ví nhö traêm soâng vaïn doøng, moãi moãi maøu khaùc, vò khaùc, khi vaøo bieån caû thì ñoàng moät vò moät teân. Nhö vaäy trí tueä vaø ngu si khi vaøo trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät, ñeàu ñoàng moät vò, khoâng coù sai khaùc. Cuõng nhö naêm maøu, gaàn nuùi Tu-di töï maát maøu noù, ñoàng ñeàu maøu kim. Nhö vaäy caùc phaùp trong ngoaøi, vaøo trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät ñeàu ñoàng moät vò. Vì sao? Vì töôùng Baùt-nhaõ Ba-

la-maät, roát raùo thanh tònh. Laïi nöõa, thaät töôùng cuûa ngu si laø trí tueä, neáu phaân bieät chaáp tröôùc trí tueä, aáy töùc laø ngu si. Nhö vaäy ngu si vaø trí tueä coù gì sai khaùc. Môùi vaøo Phaät phaùp, laø si laø tueä, sau daàn saâu vaøo, si vaø tueä khoâng khaùc. Vì vaäy caùc trí khoâng coù sai khaùc, khoâng traùi ngöôïc nhau, voâ sanh taùnh khoâng, neân khoâng loãi. KINH: Phaät baûo Xaù-lôïi-phaát: YÙ oâng theá naøo? Boà-taùt ma-ha-taùt haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät, moät ngaøy tu trí tueä, taâm nghó raèng: Ta haønh ñaïo tueä lôïi ích heát thaûy chuùng sanh, seõ duøng trí nhaát thieát chuûng bieát heát thaûy phaùp, ñoä heát thaûy chuùng sanh; trí tueä Thanh vaên, Bích-chi Phaät, coù laøm vieäc aáy chaêng? Xaù-lôïi-phaát thöa: Thöa khoâng, Theá Toân. LUAÄN: Coù boán caùch luaän (cuõng goïi laø boán caùch ñaùp): 1. Taát ñònh luaän. 2. Phaân bieät luaän. 3. Phaûn vaán luaän. 4. Trí luaän. Taát ñònh luaän: Nhö Theá Toân laø baäc nhaát giöõa chuùng sanh; Voâ ngaõ trong heát thaûy phaùp; theá gian chaúng theå vui; Nieát-baøn laø an oån tòch dieät; nghieäp nhaân duyeân khoâng maát, caùc vieäc nhö vaäy... goïi laø Taát ñònh luaän. Phaân bieät luaän: Nhö thaùi töû Voâ uùy hoûi Phaät: “Phaät noùi lôøi aáy coù laøm cho ngöôøi khaùc giaän chaêng?” Phaät noùi: “Vieäc aáy neân phaân bieät ñaùp”. Thaùi töû noùi: “Boïn Ni-kieàn-töû roõ roài! Coøn Phaät hoaëc coù khi vì loøng thöông xoùt ñöa chuùng sanh ra khoûi toäi maø chuùng sanh giaän, nhöng sau ñoù chuùng sanh seõ ñöôïc lôïi”. Baáy giôø con cuûa Voâ uùy ñang ngoài treân ñaàu goái Voâ uùy, Phaät hoûi Voâ uùy: “Hoaëc khi con oâng nuoát ngoùi, ñaù coû caây, oâng coù chòu ñeå noù nuoát xuoáng

chaêng?" Ñaùp: "Khoâng ñeå. Tröôùc tieân baûo noù nhoå ra, neáu khoâng chòu nhoå, thì tay traùi caàm tai, tay phaûi moùc mieäng, daàu cho maùu chaûy, cuõng khoâng boû". Phaät hoûi: "OÂng chaúng thöông con oâng sao?" Ñaùp: "Thöông laém, vì moùc ngoùi ñaù ra, tuy khi moùc noù ñau ñôùn, maø sau ñöôïc an oån". Phaät daïy: Ta cuõng nhö vaäy. Neáu chuùng sanh muoán laøm troïng toäi, kheùo daïy baûo maø khoâng theo, seõ duøng lôøi gay gaét can giaùn, tuy coù noåi giaän maø sau ñöôïc an oån. Laïi nhö naêm Tyø-kheo hoûi Phaät, thoï vui ñöôïc ñaïo chaêng? Phaät daïy: khoâng nhaát ñònh. Coù khi thoï khoå maéc toäi, coù khi thoï khoå ñöôïc vui, coù khi thoï vui maéc toäi, coù khi thoï vui ñöôïc phöôùc. Nhö vaäy... goïi laø phaân bieät luaän. Phaûn vaán luaän: Ñaùp baèng caùch hoûi trôû laïi. Nhö Phaät baûo naêm Tyø-kheo: "YÙ caùc oâng theá naøo? Saéc aáy thöôøng chaêng? Voâ thöôøng chaêng?" Tyø-kheo ñaùp: "Voâ thöôøng". "Neáu voâ thöôøng laø khoå chaêng". Ñaùp: "Khoå".

"Neáu phaùp laø voâ thöôøng, khoå, thaùnh ñeä töû nghe phaùp coù chaáp ñaém phaùp aáy noùi raèng phaùp aáy laø ta, laø cuûa ta chaêng?" Ñaùp: "Thöa khoâng", Theá Toân. Phaät baûo Tyø-kheo: "Töø nay veà sau, coù saéc gì hoaëc quaù khöù, hoaëc vò lai, hoaëc hieän taïi, hoaëc trong, hoaëc ngoaøi, hoaëc toát, hoaëc xaáu thì saéc aáy chaúng phaûi cuûa ta, ta chaúng phaûi cuûa saéc aáy. Neân laáy chaùnh trí tueä thaät bieát nhö vaäy; thoï, töôûng, haønh, thöùc cuõng laïi nhö theá. Ñoù goïi laø Phaûn vaán ñaùp. Trí luaän: Nhö möôøi boán naïn vaán veà theá gian thöôøng, theá gian voâ thöôøng, theá gian höõu bieân, theá gian voâ bieân, nhö vaäy goïi laø Trí luaän (boû qua khoâng ñaùp). Nay Phaät duøng caùch hoûi trôû laïi ñeå ñaùp Xaù-lôïi-phaát, vì trí Xaù-lôïi- phaát ñoái vôùi vieäc chöa hieåu, Phaät hoûi laïi ñaàu moái, khieán Xaù-lôïi-phaát ñöôïc hieåu. Trí tueä Boà-taùt ñoä chuùng sanh, goïi laø ñaïo tueä. Nhö trong phaåm sau noùi: Tueä Taùt-baø-nhaõ laø vieäc cuûa Thanh vaên, Bích-chi Phaät, trí tueä nhaát thieát chuûng laø vieäc cuûa chö Phaät, tueä ñaïo chuûng laø vieäc cuûa Boà-taùt. Laïi nöõa, Taùm thaùnh ñaïo phaàn laø thaät ñaïo, khieán chuùng sanh theo caùc nhaân duyeân vaøo ñaïo, aáy goïi laø ñaïo tueä. Khieán chuùng sanh an truù trong ñaïo, aáy laø laøm lôïi ích gioáng Thanh vaên, gioáng Bích-chi Phaät. gioáng Phaät. Laïi nöõa, Nhaát thieát trí tueä khoâng gì khoâng bieát, aáy goïi laø nhaát thieát chuûng, hoaëc höõu vi, hoaëc voâ vi; duøng trí nhaát thieát chuûng bieát ñöôïc Phaät ñaïo roài, neân ñoä heát thaûy chuùng sanh, lôïi ích heát thaûy chuùng sanh, hoaëc vôùi Ñaïi thöøa, hoaëc Thanh vaên thöøa, hoaëc Bích-chi Phaät thöøa. Neáu khoâng vaøo ñöôïc ba thöøa ñaïo thì daïy tu phöôùc ñöùc, höôûng giaøu vui coõi trôøi coõi ngöôøi. Neáu khoâng theå tu phöôùc thì laáy vieäc lôïi ích ñôøi nay nhö côm aùo, ñoà naèm... giuùp cho. Neáu laïi khoâng ñöôïc, thì neân laáy taâm töø bi lôïi ích, aáy goïi laø ñoä heát thaûy chuùng sanh. Hoûi: Neáu Phaät bieát Thanh vaên, Bích-chi Phaät khoâng theå vì chuùng sanh, côù sao coá hoûi? Ñaùp: Phaät yù nhö vaäy muoán khieán Xaù-lôïi-phaát, mieäng töï noùi raèng: Thanh vaên, Bích-chi Phaät khoâng baèng Boà-taùt, cho neân Phaät hoûi. Xaù lôïi-phaát thöa: Thöa khoâng. Theá Toân! Vì côù sao? Vì Thanh vaên Bích-chi Phaät tuy coù töø taâm, song voán khoâng phaùt taâm nguyeän ñoä heát thaûy chuùng sanh, cuõng khoâng xoay thieän caên höôùng veà Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc. Vì vaäy neân Boà-taùt moät

ngaøy tu trí tueä, maø vöôït qua treân Thanh vaên, Bích chi Phaät. KINH: Naøy Xaù-lôïi-phaát! YÙ oâng nghó sao? Caùc Thanh vaên, Bích-

chi Phaät coù theå coù nghó raèng: Chuùng ta seõ ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, ñoä heát thaûy chuùng sanh, khieán ñöôïc vaøo Voâ dö Nieát-baøn chaêng? Xaù-lôïi-phaát thöa: Thöa khoâng, baïch Theá Toân! Phaät baûo Xaù-lôïi-phaát: Vì nhaân duyeân aáy neân bieát trí tueä Thanh vaên, Bích-chi Phaät muoán saùnh vôùi trí tueä Boà-taùt, traêm phaàn khoâng baèng moät, cho ñeán toaùn soá thí duï khoâng theå saùnh kòp. LUAÄN: Hoûi: Treân kia ñaõ hoûi laïi Xaù-lôïi-phaát, vieäc ñaõ ñònh, sao nay coøn hoûi nöõa? Ñaùp: Vì Xaù-lôïi-phaát muoán laáy vieäc Tu-ñaø-hoaøn ñoàng ñöôïc giaûi thoaùt, neân cuøng vôùi Phaät vaø Boà-taùt ngang nhau, nhöng Phaät khoâng chaáp nhaän. Ví nhö coù ngöôøi muoán cho raèng chuùt troáng khoâng trong loã chaân khoâng ngang vôùi hö khoâng, vì vaäy neân Phaät gaïn hoûi laïi vieäc ñoù. Laïi nöõa, tuy ñoàng moät vieäc, maø veà phöông dieän yù nghóa khaùc nhau. Tröôùc kia noùi trí tueä vì heát thaûy chuùng sanh, nay noùi coù theå coù nieäm raèng: Ta seõ ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, khieán heát thaûy chuùng sanh ñöôïc Voâ dö Nieát-baøn. Nghóa voâ dö Nieát-baøn nhö tröôùc ñaõ noùi. Laïi nöõa, moät Thanh vaên, Bích-chi Phaät, coøn khoâng coù nieäm nhö vaäy, huoáng gì heát thaûy Thanh vaên, Bích-chi Phaät. KINH: Naøy Xaù-lôïi-phaát! YÙ oâng nghó sao? Caùc Thanh vaên, Bích-chi Phaät coù theå nghó raèng: Ta haønh saùu Ba-la-maät, thaønh töïu chuùng sanh, trang nghieâm theá giôùi, ñuû Möôøi löïc, Boán vieäc khoâng sôï, Boán trí voâ ngaïi, Möôøi taùm phaùp khoâng chung cuûa Phaät, ñoä thoaùt voâ soá voâ löôïng chuùng sanh, khieán ñöôïc Nieát-baøn chaêng? Xaù-lôïi-phaát thöa: Thöa khoâng, baïch Theá Toân! LUAÄN: Tröôùc löôïc noùi Ta seõ ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, nay noùi roäng nhôn duyeân ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, ñoù laø saùu Ba-la-maät, cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung. Saùu Ba-la- maät nhö tröôùc ñaõ noùi. Giaùo hoùa chuùng sanh, thanh tònh Phaät ñoä. sau seõ noùi, Coøn nhö Möôøi löïc... nhö tröôùc ñaõ noùi. KINH: Phaät baûo Xaù-lôïi-phaát: Boà-taùt ma-ha-taùt coù theå khôûi nieäm raèng: “Ta seõ haønh saùu Ba-la-maät cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung, thaønh Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, ñoä thoaùt voâ löôïng voâ soá chuùng sanh, khieán ñöôïc Nieát-baøn, ví nhö con ñoâm ñoám khoâng khôûi nieäm raèng: Söùc ta coù theå chieáu soi coõi Dieâm-phuø-ñeà, laøm cho khaép caû raát saùng”. Caùc A-la-haùn, Bích-chi Phaät cuõng nhö vaäy, khoâng khôûi nieäm raèng: “Chuùng ta haønh saùu Ba-la-maät, cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung, chöùng ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, ñoä thoaùt voâ löôïng voâ soá chuùng sanh,

khieán ñöôïc Nieát-baøn”. LUAÄN: Lyù do möôøi phöông haèng haø sa Xaù-lôïi-phaát, Muïc-kieàn-lieân khoâng baèng moät Boà-taùt, ví nhö con ñom ñoùm tuy nhieàu, moãi con ñeàu chieáu maø khoâng baèng maët trôøi. Con ñom ñoùm cuõng khoâng khôûi nieäm raèng, aùnh saùng cuûa ta coù theå chieáu coõi Dieâm-phuø- ñeà. Caùc Thanh vaên, Bích-chi Phaät khoâng khôûi nieäm raèng, trí tueä cuûa ta coù theå chieáu voâ löôïng voâ bieân chuùng sanh. Nhö con ñoâm ñoám ban ñeâm coù theå chieáu, khi

maët trôøi xuaát hieän thì khoâng theå. Caùc Thanh vaên, Bích-chi Phaät cuõng nhö vaäy, khi chöa coù Boà-taùt, coù theå caát tieáng roáng sö töû thuyeát phaùp giaùo hoùa, khi coù Boà-taùt xuaát hieän thì khoâng theå laøm. KINH: Naøy Xaù-lôïi-phaát! Thí nhö khi maët trôøi moïc, aùnh saùng chieáu khaép coõi Dieâm- phuø-ñeà khoâng gì khoâng nhôø aùnh saùng, Boà-taùt ma-ha-taùt cuõng nhö vaäy, haønh saùu Ba-la-maät cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung, chöùng ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, ñoä thoaùt voâ löôïng voâ soá chuùng sanh, khieán ñöôïc Nieát-baøn. LUAÄN: Nhö Nhaät thieân töû thöông xoùt chuùng sanh, cuøng vôùi cung ñieän baûy baùu ñi quanh boán chaâu thieân haï, töø ñaàu ñeán cuoái, khoâng heà giaûi ñaõi, vì chuùng sanh tröø laïnh öôùt, chieáu soi choã toái, khieán ñeàu ñöôïc lôïi ích. Boà-taùt cuõng nhö vaäy, töø khi môùi phaùt taâm, thöôøng haønh Saùu Ba-la-maät, cho ñeán Möôøi taùm phaùp khoâng chung, vì ñoä chuùng sanh, khoâng heà giaûi ñaõi, tröø khí laïnh “baát thieän” khoâ kieät buøn “nguõ duïc”. phaù ngu si voâ minh, daïy doã tu thieän nghieäp khieán ñeàu ñöôc lôïi ích. Laïi maët trôøi chieáu, khoâng gheùt khoâng thöông, tuøy choã cao thaáp, saâu caïn ñeàu chieáu. Boà-taùt cuõng nhö vaäy, xuaát hieän ôû theá gian, truù naêm thaàn thoâng, ôû giöõa hö khoâng, phoùng aùnh saùng trí tueä, chieáu soi caùc nghieäp vaø quaû baùo toäi phöôùc. Boà-taùt laáy aùnh saùng trí tueä dieät taø kieán hyù luaän cuûa chuùng sanh, gioáng nhö söôùng mai, gaëp maët trôøi thì tan.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.